

Sygn. akt V CZ 60/20

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Ł. M., A. M., B. G. i M. P.
przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 13 listopada 2020 r.,
zażalenia powódek na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 lipca 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 23 lipca 2020 r. odrzucił - jako spóźnioną - skargę kasacyjną powódek Ł. M., A. M., B. G. i M. P. od wyroku tego Sądu z dnia 29 stycznia 2020 r. Wyjaśnił, że pełnomocnik powódek otrzymał odpis wyroku tego Sądu z uzasadnieniem w dniu 2 marca 2020 r., natomiast skargę kasacyjną nadał w urzędzie pocztowym dopiero w dniu 10 lipca 2020 r. Obliczając bieg dwumiesięcznego terminu do wniesienia skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę przepis art. 15 zzs ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020 r., Nr 374 ze zm., w szczególności ze zmianą

opublikowaną w Dz.U. z 2020 r., Nr 568; dalej - ustawa z dnia 2 marca 2020 r.), zgodnie z którym w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Wskazał, że przepis ten wszedł w życie w dniu 31 marca 2020 r., co wynikało z art. 101 ustawy z tego dnia o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 568; dalej - ustawa nowelizująca), w którym nie został wymieniony jako mający moc wsteczną. Okres zawieszenia zakończył się - na podstawie art. 68 ust. 6 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r., poz. 875 - dalej „Tarcza 3.0”) - po upływie siedmiu dni od wejścia tej ustawy w życie, tj. 23 maja 2020 r. Tarcza 3.0 uchyliła również m. in. art. 15 zzs. W rezultacie Sąd Apelacyjny obliczył, że przed okresem zawieszenia postępowania powódkom upłynęło 28 dni terminu dwumiesięcznego z art. 398⁵ § 1 k.p.c. (od 2 marca 2020 r. do 30 marca 2020 r.), a następnie termin zaczął biec dalej od dnia 24 maja 2020 r. W dniu wniesienia skargi kasacyjnej, tj. 10 lipca 2020 r. upłynęło łącznie 76 dni (28+48), co oznaczało - przy zastosowaniu art. 114 k.c., nakazującego liczyć miesiąc za 30 dni - że termin dwumiesięczny (60 dni) został przekroczony.

W zażaleniu powódki zarzuciły naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez uznanie skargi za wniesioną po terminie oraz art. 3 k.c. w zw. z art. 15 zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że art. 15 zzs ust. 1 spowodował zawieszenie terminów procesowych i sądowych dopiero od dnia 31 marca 2020 r., pomimo że jego brzmienie i cel uzasadniają przyjęcie, iż zawieszenie tych terminów nastąpiło już od dnia ogłoszenia stanu epidemicznego, tj. od 13 marca 2020 r.

Skarżące wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 15 z z. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., wprowadzony nowelą z dnia 31 marca 2020 r. stanowi, iż w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Sąd Apelacyjny przyjął, że przepis ten wywarł skutek w postaci zawieszenia procesowego terminu ustawowego do wniesienia skargi kasacyjnej przez powódki od chwili wejścia w życie, tj. od dnia 31 marca 2020 r. do dnia wskazanego w art. 68 ust. 6 Tarczy 3.0, tj. do dnia 23 maja 2020 r.

Bieg terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, zgodnie z art. 398⁵ § 1 k.p.c., rozpoczął się dla powódek w dniu 2 marca 2020 r., a więc z chwilą doręczenia odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem ich pełnomocnikowi. Zdarzenie to miało więc miejsce przed wejściem w życie art. 15 z z. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., a także przed wprowadzeniem z dniem 14 marca 2020 r. stanu zagrożenia epidemicznego (art. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego - Dz.U. z 2020 r., poz. 433 ze zm.), który w dniu 20 marca 2020 r. przeszedł płynnie w stan epidemii. Stan zagrożenia epidemicznego został bowiem odwołany z dniem 20 marca 2020 r. na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2020 r., poz. 490) i w tym samym dniu ogłoszono stan epidemii (§ 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii - Dz.U. z 2020 r., poz. 491).

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest zakres czasowy oddziaływania art. 15 z z. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., a konkretnie oznaczenie początku okresu zawieszenia biegu terminów procesowych wyznaczonego przez ten przepis. W doktrynie i orzecznictwie konkurują dwa stanowiska. Zgodnie z jednym z nich - treść normatywna przepisu wyznacza okres zawieszenia przez odwołanie się do obiektywnych zdarzeń o początku i końcu wyznaczonym odpowiednim aktem prawnym, jakimi są stan zagrożenia epidemicznego oraz stan epidemii ogłoszony z powodu COVID. Zawieszenie biegu terminów procesowych - mimo że wprowadzone ustawą wchodzącą w życie już po odwołaniu stanu

zagrożenia epidemicznego i po ogłoszeniu stanu epidemii - kształtuje więc sytuację prawną podmiotów uczestniczących w postępowaniach m. in. sądowych w odniesieniu do całego, zakończonego już stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID, a także co do tej części stanu epidemii, który upłynął przed wejściem w życie art. 15 zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. Za takim poglądem optują powódki, jako jego podstawę prawną wskazując art. 3 k.c.

Drugi pogląd, przyjęty przez Sąd Apelacyjny, akcentuje proceduralny charakter przepisów o zawieszeniu postępowania i odwołuje się do wywiezionej z art. XV § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 297 ze zm. – dalej „p.w.k.p.c.”) zasady, że przepisy procesowe zaczynają działać we wszystkich postępowaniach od chwili wejścia w życie, o ile innego ich skutku nie przewidują przepisy szczególne. Zwolennicy tego stanowiska wskazują na niezamieszczenie w art. 101 ustawy nowelizującej postanowień wskazujących na wsteczny skutek przepisów o zawieszeniu biegu terminów procesowych, z czego wnioskuje o ich oddziaływaniu na przyszłość od dnia 31 marca 2020 r. Zawarte w art. 15 zzs ust. 1 nawiązanie do stanu zagrożenia epidemicznego, stanowiącego w dniu uchwalenia ustawy już zamknięty okres z przeszłości wyjaśniają możliwością ogłoszenia takiego stanu ponownie w przyszłości.

Sąd Najwyższy, oceniając argumenty przemawiające za jednym lub drugim kierunkiem wykładni uznał, że proces interpretacji musi uwzględniać przede wszystkim treść budzącego wątpliwości przepisu, którą tłumaczyć należy z uwzględnieniem trwale przyjętych reguł interpretacyjnych, nie pomijając okoliczności jego uchwalenia, oraz jego przedmiotu i celu, jakiemu miał służyć.

Artykuł 15 zzs, podobnie jak cała ustawa z dnia 2 marca 2020 r., w której został zamieszczony w wyniku jej nowelizacji, stanowi element prawodawstwa epizodycznego, powstałego w okresie nagłego wystąpienia epidemii o globalnym zakresie. Działania prawne mające zapobiec jej negatywnym skutkom i umniejszyć konsekwencje w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego następowały w drodze wydawania szeregu aktów prawnych w trybie pilnym. Akty te

wykazywały luki i przeoczenia, uzupełniane następnie w drodze pośpiesznych nowelizacji, i dalekie były od kompleksowości, spójności i precyzji. Dość wskazać, że art. 15 z.zs ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. stanowi o zawieszeniu terminów procesowych i sądowych, co - interpretowane dosłownie jako koniunkcja - wskazywałoby objęcie tym przepisem tylko tych terminów procesowych, które wynikają z zarządzenia sądu, gdyż taką konotację prawną ma pojęcie termin procesowy i sądowy. Tym samym przepis nie odnosiłby się do terminów procesowych ustawowych, do których należy np. będący przedmiotem niniejszego postępowania termin do wniesienia skargi kasacyjnej. Nie budzi jednak wątpliwości Sąd Apelacyjny, ani Sąd Najwyższy, że intencją ustawodawcy było objęcie zawieszeniem wszystkich terminów procesowych (ustawowych, sądowych i umownych), co wynika z celu wprowadzonego unormowania. Była nim ochrona stron przed negatywnymi skutkami upływu terminów procesowych w okresie paniki i chaosu związanego z pojawieniem się nieznanego wirusa i powszechnego lęku przed zakażeniem. Ten cel uzasadnia nie tylko przyjęcie szerszego, niżby wynikało z brzmienia przepisu, zakresu terminów procesowych objętych jego działaniem ale także ocenę, że jego zadaniem było zapewnienie ochrony przed upływem terminów procesowych nie tylko na przyszłość ale także wstecz, gdyż problem ograniczeń w obsłudze patentów przez sądy były znaną zaszłością, nieuwzględnioną jednak wcześniej w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. Przemawia za tym wymienienie w przepisie stanu zagrożenia epidemicznego, który w chwili wejścia w życie art. 15 z.zs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. był już okresem zakończonym. Interpretacja ta nie tylko lepiej oddaje ochronny cel interpretowanego przepisu, ale nie jest sprzeczna z zasadą stosowania zmienionego prawa procesowego w toczących się sprawach bezpośrednio od chwili wejścia zmian w życie, wywiedzioną z art. XV § 1 p.w.k.p.c. W przepisach szczegółowych mogą bowiem znaleźć zastosowanie inne rozwiązania (art. XV § 2 p.w.k.p.c.). Sposób oznaczenia innego zakresu oddziaływania danego przepisu w czasie nie musi polegać na wymienieniu go w przepisie przejściowym z podaniem daty, od której wywiera skutek prawny. Może również wynikać ze sposobu sformułowania samego przepisu np. wskazania w nim dat lub zdarzeń, które wyznaczają zasięg czasowy wywołanych przez ten przepis skutków. Analizując art. 101 Tarczy 3.0 stwierdzić należy, że

wskazane w nim przypadki wstecznego stosowania określonych przepisów nie odnosiły się do kwestii procesowych. Dotyczyły różnorodnych zagadnień generalnie o charakterze materialnoprawnym, w tym administracyjnych - polegających na wydłużeniu okresów ważności określonych dokumentów zaświadczających (orzeczeń, świadectw), daty początkowej szczególnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, terminów odnoszących się do zagadnień z zakresu finansów publicznych czy nawet szczegółów umów cywilnoprawnych. Z reguły zawierały też bardziej skomplikowane sposoby określenia odniesień czasowych ich obowiązywania. Niezamieszczenie wśród nich postanowień dotyczących stosowania art. 15 zzs ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. w zestawieniu z treścią tego przepisu nie stanowi dostatecznej przesłanki do przyjęcia, że odwołania do stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii mają jedynie ogólny charakter i nie pozwalają na przypisanie im roli wyznacznika czasu zawieszenia biegu terminów procesowych. Przeczy temu treść art. 15 zzs ust. 10 i 11 ustawy z 2 marca 2020 r., które też nie zostały odrębnie wymienione w art. 101 ustawy nowelizującej, tymczasem zawarte w nich odwołanie do okresu, o którym mowa w art. 15 zzs ust. 1, jako tego, w którym wyłączone zostaje stosowanie przepisów o bezczynności organów i konsekwencjach zaprzestania przez nie działania, nie może być rozumiane inaczej, niż jako odniesione także do przeszłego już stanu zagrożenia epidemicznego i obowiązującego stanu epidemii.

Użyte w przepisie sformułowania są zrozumiałe, a okoliczności wprowadzenia art. 15 zzs i jego cele uzasadniały ich odczytanie zgodnie z dosłownym brzmieniem.

W konsekwencji okres biegu terminu dwumiesięcznego (60 dni), w którym powódki były uprawnione do wniesienia skargi kasacyjnej, należało liczyć od dnia 2 marca 2020 r. do dnia 13 marca 2020 r. (11 dni), a następnie od dnia 24 maja 2020 r. (pozostałe 49 dni), co oznacza, że termin ten kończył się w dniu 11 lipca 2020 r. (8 dni maja + 30 dni czerwca + 11 dni lipca 2020 r.). Skarga wysłana w urzędzie pocztowym w dniu 10 lipca 2020 r. została więc złożona w terminie.

Z tych przyczyn zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej jako spóźnionej należało uchylić na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

jw